ทัศนคติและมุมมองการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เป็นการพัฒนาตนเองในการเปลี่ยนทัศนคติ ไม่เอาตนเองเป็นศูนย์กลาง มองประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

นอกจากนั้นการพัฒนาจิตอาสาของพระสังฆาธิการด้วยหลักอริยวัฑฒิ 5 ทำให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ 5 วิธีการ ได้แก่ **วิธีการที่หนึ่ง** คือ การพัฒนาจิตอาสา โดยใช้หลักศรัทธา ทำให้เกิดคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ศรัทธาในตัวพระสังฆาธิการ (ผู้นำ) ,ศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และ ศรัทธาในกฎแห่งกรรม **วิธีการที่สอง** การพัฒนาจิตอาสา โดยใช้หลักศีล ทำให้เกิดคุณลักษณะ 4 ประการ คือ การประพฤติตามกฎระเบียบ รู้หน้าที่ ทำภาวะปกติให้สมบูรณ์ , การไม่เบียดเบียนตนเอง/ผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ ,การฝึกฝน พัฒนาตนเอง และ การตระหนักถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคม **วิธีการที่สาม** การพัฒนาจิตอาสา โดยใช้หลักสุตะ ทำให้เกิดคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ความรอบรู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์ ,การคิดวิเคราะห์แยกแยะอย่างมีเหตุผล และ การแก้ปัญหา และทำให้เกิดประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น**วิธีการที่สี่** การพัฒนาจิตอาสา โดยใช้หลักจาคะ ทำให้เกิดคุณลักษณะ 3 ประการ คือ การเสียสละแบ่งปันทางด้านสิ่งของเงินทอง ,การเสียสละแบ่งปันทางด้านสติปัญญา และ การเสียสละแบ่งปันทางด้านแรงกาย **วิธีการที่ห้า** การพัฒนาจิตอาสา โดยใช้หลักปัญญา ทำให้เกิดคุณลักษณะ 3 ประการ คือ การใช้ปัญญาเรียนรู้ เข้าใจสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง ,การใช้ปัญญาในการคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และ การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาจิตอาสาของพระสังฆาธิการในจังหวัดระยอง” มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. **รูปแบบการพัฒนาจิตอาสาของพระสังฆาธิการในจังหวัดระยอง** พบว่า มี 2 รูปแบบ รูปแบบที่หนึ่ง คือ การฝึกอบรม และรูปแบบที่สอง คือ การศึกษา โดยมุ่งเน้นลักษณะของจิตอาสา 3 ด้าน คือ 1) ด้านการสงเคราะห์ 2) ด้านการไม่เบียดเบียน 3) ด้านการมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องงานวิจัยของ **สรณีย์ สายศร** (2556) ที่ศึกษาการบูรณาการหลักการทางพระพุทธศาสนาในการทำงานจิตอาสา พบว่า หลักการทำงานจิตอาสาแนวพุทธเชิงบูรณาการ “หลักคิด” ที่เน้นสร้างความเข้าใจหรือสร้างคุณสมบัติภายในจิตใจโดยอาศัยการประยุกต์หลักพระพุทธคุณ พระพุทธจริยา และพุทธธรรมควบคู่ไปกับการเตรียมความพร้อมภายนอกในการทำงานจิตอาสา เข้าสู่การปฏิบัติที่ต้องอาศัย “วิธีการ” เพื่อเป็นแนวทางในการลงมือให้ความช่วยเหลือแบบบูรณาการผ่านการทำงานจิตอาสาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านปัญญา และด้านสังคม โดยจะให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือทั้งอามิสทาน หรือวัตถุและเน้นการให้ธรรมทาน คือ วิชา ความรู้ ข้อคิด โดยเฉพาะความรู้ทางธรรมมะ หรือสัจธรรมเพื่อนำไปแก้ปัญหาความทุกข์ได้ รวมทั้งยังมีการประยุกต์หลักการการจัดการแบบ สมัยใหม่เพื่อการบริหาร จัดการงานจิตอาสา เพื่อนำไปสู่ ผลที่มุ่งหวัง คือ ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้ง ต่อบุคคลผู้ที่ทำงานจิตอาสา ประโยชน์ต่อผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือ และประโยชน์ต่อสังคม โดยรวม ให้บรรลุถึงประโยชน์ทั้งในระดับโลกียสุข และโลกุตรสุข